

מדינת ישראל

מועצת המדינה הזמנית

הישיבה הראשונה

ארגון: 15-02

0 000012 135397

דברי הכנסת

מושב: 1

כנסת: 0

כרך: 1

סדר-היום:

- א) בחירת ד"ר היים וייצמן לנשיא מועצת-המדינה.
- ב) פקודת סדרי השלטון מס' 1, 1948.
- ג) הודעות חברי-המועצה לנוסח הברזת המדינה.

הישיבה הראשונה של מועצת-המדינה הזמנית

תל-אביב, בית הקה"ל, ז' אייר תש"ח (16 מאי 1948)

תוכן הדיונים

- א. בחירת ד"ר חיים וייצמן לנשיא מועצת-המדינה (עמ' 4—7).
- ב. פקודת סדרי השלטון מס' 1, 1948 (עמ' 7—17).
- ג. הודעות חברי-המועצה לנוסח הכרות המדינה (עמ' 18—20).

חברי-המועצה המשתתפים בישיבה

מר דוד בן-גוריון	—	ראש-המשלה
מר מרדכי בנטוב	—	שר-העבודה והבינוי
מר פ. ברנשטיין	—	שר המסחר, התעשייה והאספקה
מר מאיר גרבובסקי		
מר הרצל ורדי		
גב' רחל כהן		
הרב קלמן כהנא		
מר מאיר-דוד לוונשטיין		
מר צבי לוריא		
מר שמואל מיקוניט		
גב' גולדה מאירסון		
מר נחום ניר-רפאלקס		
מר צבי סגל		
הרב יהודה-ליב פישמן	—	שר הדתות ונפגעי-המלחמה
מר דוד-צבי פנקס		
מר אהרן ציולינג	—	שר-החקלאות
מר אליעזר קפלן	—	שר-האוצר
מר פ. רוזנבליט	—	שר-המשפטים
מר ד. רמז	—	שר-התחבורה
מר ברל רפפורט		
מר מרדכי שטנר		
ד"ר בן-ציון שטרנברג		
מר בכור שיטרית	—	שר-המטרה והמיעוטים
מר משה שפירא	—	שר-העלייה והבריאות
מר משה שרתוק	—	שר-החוץ

המזכיר: מר זאב שרף

פ ת י ח ה

ראשיהממשלה ד. בן-גוריון, פותח את הישיבה הראשונה של מועצת-המדינה הזמנית.

כפי שאנחנו רוצים, נצטרך להכין הצעה של קונסטיטוציה שתוגש לאסיפה המכוננת. שצריכה להתאסף לא יאוחר מ-1 באוקטובר (אפשר להקדים אותה ורצוננו להקדים אותה ככל האפשר). מה שאנחנו מקבלים היום — זו פקודה לצרכים ההכרחיים והדחופים ביותר. זה גם לא דבר ממצה — כמה פרקים היינו מוכרחים עוד להשקות — ועוד יהיו פקודות נוספות.

לפי פקודה זו ייקראו מנהלי המחלקות השונות — שרים. אבקש את שר-המשפטים להביא לפניכם את הצעת הפקודה.

רבתי! בישיבה של יום שישי הבטחתי בשם מה שהיתה אז "מנהלת-העם", כי בישיבה הראשונה של מועצת-המדינה יוכלו החברים למסור הודעות בקשר להכרזה. נעשה זאת בסוף ישיבת הערב.

לפנינו עכשיו ענין דחוף, אשר בלעדיו אין בסיס חוקי לפעולת המוסדות ובלעדיו נעמיד במבוכה גדולה את בית-המשפט. מוטל עלינו לגשת מיד לדיון ולהחלטה על הפקודה המוצעת היום ע"י הממשלה הזמנית ונקראת: "פקודת סדרי השלטון". עדיין אין זו חוקה של המדינה. בזמן הקרוב, אם הדברים יתפתחו

סדר-היום:

א. בחירת ד"ר חיים וייצמן לנשיא מועצת-המדינה

את ד"ר חיים וייצמן, והריני מבקש שנדון תחילה בהצעה זו.

ראשיהממשלה ד. בן-גוריון: אני רוצה לתמוך בהצעה

זו. תרשו לי לתת קודם כל נימוק אישי. יודע אני שכל אחד מחברי הממשלה מוכן לקבל על עצמו וגם מקבל תפקיד בממשלה הזמנית אך ורק למען שרת את הענין (אני יכול להבטיח בתום-לבי שרק ככה קיבלתי עלי תפקיד). אף על פי כן מתקשרת בהכרת הציבור משרה זו בזכות אישית, מעין פרס. ואני מרגיש כל הימים האלה שאם יש זכות בפתחת ישיבות, במסירת הודעות, בהכרזות הכרזות — אין זכות זו מגיעה לי. כל חובה שתוטל עלי, אמלא אותה במיטב יכולתי בשמחה; אבל אין לי כל תביעה לזכויות ולפירוטום. והנה יש אדם בתוכנו, אם כי אינו בשעה זו אתנו פה, שהעם היהודי כולו מרגיש חובה להביע לו הוקרה, אם כי רבים יריביו; ולא אגלה סוד אם אומר, שב-הרבה דברים ובכמה הזדמנויות הייתי בר-

שר-המשפטים פ. רוזנבליט: לפני שאפתח בהרצאה על

הצעת החוק שלפניכם, עלי למלא חובה מיוחדת שהיא חובת כבוד בשבילי. הוטל עלי מטעם הממשלה להביא לפניכם הצעה והיא: לבחור נשיא למועצת-המדינה הזמנית. בשם הממשלה אני מתכבד להציע לבחור בתור נשיא מועצת-המדינה הזמנית את ד"ר חיים וייצמן.

היו אמנם שני חברים בממשלה שחשבו, כי אין השעה כשרה להציג את ההצעה הזאת. אולם דעת הממשלה היא, כי לא ייתכן שמועצת-המדינה הזמנית תיגש לעבודתה במדינת-ישראל, בראשית התקופה החדשה של תולדות ישראל בא"י, בלי שתקשור את עצמה ואת עבודתה בחברותו של המנהיג הדגול ד"ר חיים וייצמן, אשר יותר מכל אחד מבני דורו תרם תרומה מכרעת להשגת כל ההישגים המדיניים וההתיישבותיים שהתנועה הציונית השיגה בתקופה זו. אני מציע איפוא לבחור בתור נשיא-המועצה

יסקימו אתי השופטים והיוריסטים היושבים כאן: יש לפעמים הרגשת צדק שהיא למעלה מצורת החוק. בבחירת וייצמן לנשיא המועצה נקיים צורך מוסרי של הישוב, של התנועה הציונית, של רחבי הציבור היהודי, ולא יחשבו לנו לחטא את הפגיעה בפורמאליות מופשטת. ואני פונה ביחוד לאלה בתוכנו, אשר היו, נשאר ויישאר אולי גם להבא מתנגדיו הפוליטיים של וייצמן, שיעבירו הפעם על מידותיהם ויקבלו את הבחירה הזאת, שיש בה משום צדק היסטורי יותר משיש בה שינוי קונסטיטוציוני או קביעה פוליטית. לפי החוקה שלנו אין סמכות פוליטית ושלטון קונסטיטוציוני לנשיא המועצה. אני פונה לכל החברים כאן, אשר בין מטעמים פורמאליים ובין מטעמים פוליטיים, יש להם יסוד להתנגד לוייצמן, שיעבירו על מידותיהם ויתנו לבחור בו כנשיא המועצה פה אחד.

נ. ניר - רפאל קס: בלי רצון לפגוע, חס וחס (מפ"ם) לילה, בכבודו של הדייר

וייצמן, ובלי להביע את דעתנו בענין זה, הייתי מציע שלא להעלות שאלה זו בסדר-היום משני טעמים: הטעם שהזכירו היו"ר, שלפי החלטת הוועד הפועל הציוני ההרכב של מועצת המדינה הוא קבוע. אבל הענין הפורמאלי הזה איננו כל כך קובע כמו שקובע תוכן הענין. הענין הוא שמועצת המדינה עוד לא קבעה בכלל אם יש לה נשיאות או אין לה נשיאות, ואם תהיה לה נשיאות—מה תעשה הנשיא? אות הזאת, איך תעבוד, כיצד יכולים אנחנו לדון ולקבל החלטה על נשיא בשעה שאיננו יודעים מה יהיו תפקידי הנשיאות, אם תהיה נשיאות? הייתי מבין אילו הוגשה הצעה לבחור בוייצמן כנשיא-כבוד — דבר שאיננו קובע בע"ב בודתנו. אבל אם מדברים על נשיא — הריני מציע להוריד מסדר-היום את ההצעה הזאת.

ראש-הממשלה ד. בן-גוריון: קודם כל נצביע את ההצעה לסדר-היום.

ד. צ. פנקס: אני מציע לדחות את הענין לסוף (המזרח) הישיבה, כדי לתת לחברי המועצה אפשרות להתייעץ עם חבריהם.

פלוגתא שלו. לשמחתי אין עכשיו בנינו כל חילוקי-דעות. גם הוא רואה צורך שנלחם, וגם דרש הכרות המדינה. אבל היו ימים שהייתי חולק עליו ולפעמים לא בלי חריפות. ואעפ"י כך אני מרגיש — והרגשתי כל הימים, ונקווה שזוהי הרגשת רובן הגדול של העם היהודי — שאם יש אדם חי, שמגיעה לו הזכות להיות נשיא המדינה היהודית, הרי זה ד"ר חיים וייצמן — באשר לו היתה הזכות ההיסטורית להביא לפני כשלושים שנה את הבשורה הגדולה של הצהרת-בלפור; באשר במשך עשרות שנים, בין שהיה נשיא ההסתדרות הציונית ובין שהיה חייל פשוט בתנועה, היה מכתת את רגליו בשליחות עם ישראל וטורח מאין כמוהו בבנין הבית הלאומי. יש לי הרגשה — ואני בטוח שזוהי הרגשת רבים — שיש משום קיפוח זכות היסטורית בימים אלה, שאין שמו של וייצמן מתקשר בסידורים ומעשים להקמת המדינה. מי כמוהו זכאי לכך? ועלינו לתקן מעוות זה, עלינו לתת סיפוק להרגשה העממית על זכותו הגדולה של וייצמן. אינני יודע אם זה נחוץ לוייצמן. דבר זה גם אינו קורבן, בשבילי בכל אופן. אבל נדמה לי שזוהי הרגשת הציבור: הייתכן שבימים גדולים אלה ייעלם השם, שעמד במרכז עניינינו עד היום הזה? נתקן את המעוות הזה, והכרת העם היהודי, ואולי גם הכרת העולם, תבוא על סיפוקה.

אפשר לטעון: מוסד זה לא נבחר ואין לו סמכות לבחור בנשיא לעצמו. נכון, שמוסד זה הורכב במידה רבה באופן מלאכותי, הוא נקבע ע"י שני מוסדות אשר לא הוסמכו לכך. לא הוועד הלאומי נבחר למען הקים מועצת-מדינה וממשלה, וגם לא הנהלת הסוכנות. אבל הנסיבות חייבו את שני המוסדות האלה לעשות את המעשה הזה, והמוסד העליון של התנועה הציונית, הוה"פ הציוני, סמך ידיו על כך. מועצת-המדינה אינה רשאית אמנם לצרף אליה חברים ולשנות הרכבה, כי הרכבה נקבע ע"י הוועד הפועל הציוני. והטוען יכול לטעון: בחירת נשיא המועצה מכניסה שינוי בהרכב המועצה שלא הוסמך לא ע"י הוועד הלאומי, לא ע"י הנהלת הסוכנות ולא ע"י הוועד הפועל הציוני. ייתכן שמבחינה פורמאליסטית זוהי קושיה. אבל אולי

הצבעה

בעד הצעת נ. ניר	7 —
נגד	12 —
ההצעה לא נתקבלה.	
בעד הצעת ד. צ. פנקס	— מיעוט
נגד	— רוב
ההצעה לא נתקבלה.	

לעם בעבר. אבל לדעתי יינתנו לדבר פירושים אחרים לגמרי; ואסור לנו להיות מופתעים מה פירושים הללו. עלינו לראותם היום. זאת היא קביעת דרך. זאת היא קביעת אורינטציה מסוימת וברורה מאד. כיצד יכולים אנו, ממש בין מנחה למעריב — השאלה אפילו לא עמדת על סדר-היום — להחליט בשאלה בעלת חשיבות כזאת? אילו היו באים הנה ואומרים: יש לבחור אדם לנשיא המועצה. כי אחרת אי אפשר לנהל את העבודה מטעמים מעשיים — הייתי מבין זאת. אבל כולנו יודעים שאין הדבר כך. אינני יודע אם ד"ר וייצמן יבוא וינהל בהתמדה את ישיבות המועצה הזאת או שינהל אותה לעיתים רחוקות; אבל כולנו יודעים שאין הדבר כך. כאן קובע מומנט פוליטי, וזה הפירוש שיינתן לדבר. לכן איננו רשאים לעשות את הדבר כאן בערב זה.

מר בן-גוריון אמר שלדעתו יהיה לדבר הד בציבוריות. לי יש אינפורמציה אחרת לגמרי ביחס להד שהדבר יעורר. היום אנחנו עומדים בהפגנה של אחדות הכוחות שלנו והרינו שומעים שבענין זה אין אחדות דעות אפילו בתוך הממשלה; האחדות תיפגע יותר מחוץ לממשלה ומחוץ לאולם הזה; אתם יודעים את הרגשות השוררים ברחוב בקשר לדבר הזה. — לשם מה נעורר רגשות אלה? גם אני בין האומרים שלד"ר וייצמן יש זכויות בהיסטוריה הציבורית ויש לחשוב כיצד לתת סיפוק לזכויות הללו. יש לו זכויות מפני שהוא הביא את המדינה היהודית — ויש אומרים שאת המדינה היהודית הביאו אנשים אשר רק לעיתים רחוקות משמיעים את קולם בראדיו הארצישראלי ואינם מופיעים במועצת-המדינה. אני מתנגד להצעה של שר-המשפטים — לשר-המשפטים לא היה מתאים להביא את ההצעה הזאת, ואני מציע שלא לקבל אותה.

שר-המשפטה והמיעוטים ב. שיטרית: כש לעצמי שיערתי שכאשר תועמד ההצעה הזאת — תתקבל בתשואות, השתוממתי שיש חולקים על כך. היושב-ראש אמר — והדבר יודע לכל — שהד"ר וייצמן הוא האדם שהביא את האקט הממלכתי, אשר כתולדה ממנו

ד"ר ה. ורדי: בעית וייצמן איננה עכשיו (הצהיר) בעיה מרכזית של התנועה

הציבורית ושל הישוב. אין זה מקרה שלא הוזכר שמו של ד"ר וייצמן בשבועות האחרונים ובחדשים האחרונים במידה שהיינו רגילים שיוזכר בשנים הקודמות. ובכל זאת מרגיש אני צורך להשמיע כאן כמה הערות. הופתעתי לראות אות כיצד יכלו לבוא הנה בהצעה שכזו. ראשית כל אין הד"ר וייצמן חבר מועצת-המדינה, ואינני יודע אם אנחנו רשאים לבחור לנשיא המדינה אדם שאינו נמנה על חבריה של אותה מועצה. ייתכן שתהיה אפשרות כזאת — שר נקבע את הקונסטיטוציה של המועצה נדע אם אנו רשאים לבחור לנשיא או לסגן-נשיא את מי שאנו רוצים, בלי להתחשב בכך, אם הוא חבר המועצה או לא. ברגע זה אינני רואה את הדבר כאפשרי.

שנית: ד"ר וייצמן איננו רק אדם גדול שיש לו עבר בציונות, אלא הוא אדם המייצג פוליטיקה מסוימת והשקפת-עולם מסוימת ואוריית-טאציה מסוימת במדיניות החוץ. אני עדיין אינני יודע — ואין איש מאתנו יודע — מה תהיה דרך המדיניות הציבורית של הממשלה והפאר-לאמנט החדשים שלנו. על כך נצטרך לדבר. נצטרך לקבוע אחרי שנשמע כל מיני השקפות שיבואו לידי ביטוי במועצה הזאת. אם אנחנו היום, לפני שקבענו את דרכנו המדינית-הציבורית, נעמיד מיד בראש מועצת-המדינה שלנו אדם, שהשקפתו תיוגטיותו המדיניות הציבוריות ברורות לא רק לנו, אלא לכל העולם המדיני — לא נוכל לדרוש או לצפות לכך, שבחירה זו תתפרש כפי שאנחנו רוצים שתתפרש בכל העתונות ואצל הממשלות של הארצות השונות. אנחנו היינו רוצים שהכל יבינו, כי בחרנו אדם למשרה מסוימת כדי לתת לו סיפוק עבור שירותו

ראשי-הממשלה ד. בן-גוריון: מציע להפסיק את הוויכוח.

ה הצבעה

ההצעה להפסיק את הוויכוח נתקבלה.

ראשי-הממשלה ד. בן-גוריון: אם נחליט לבחור, הרי

על ידי כך אין הד"ר וייצמן נעשה לחבר הממשלה הזמנית.

ד. צ. פנקס: יש הצעה לבחור בוייצמן כנשיא (המזרחי) כבוד.

ה הצבעה

הצעת ד. צ. פנקס לא נתקבלה.

בעד הצעת הממשלה לבחור בר"ר וייצמן

כנשיא מועצת-המדינה הזמנית — 13

נגד — 2

ההצעה נתקבלה.

נ. ניר-רפאל קס: מודיע בשם סיעתו שהי (מפ"ם) סיעה נמנעה מהצבעה.

ש. מיקוניס: מודיע בשם סיעתו שהסיעה (קומוניסטים) נמנעה מהצבעה.

התפתחו כל עניני הציונות בארץ. עד שהגענו למה שהגענו אליו היום. לדעתי תהיה זאת כפית-טובה מצד עם ישראל, אם בשעה שהוא מקים את מועצתו הראשונה יפסח על פני גדולי-הדור — אשר אחד מהם הוא הד"ר וייצמן, ולא יבחר בו בתורת נשיא המועצה. היושב ראש אמר שהסוכנות היהודית והוועד-הלאומי לא נבחרו מלכתחילה בתורת ממשלה, ובכל זאת ניתנה להם הסמכות על ידי הוועד הפועל להקים את הממשלה, והממשלה הזאת הוקמה; לפיכך אם מתירים לכונן ממשלה, דבר יסודי שאליו שאף העם, על אחת כמה וכמה שהמועצה הזאת מוסמכת לבחור בנשיא למועצת-המדינה. וזאת תהיה רק תרומה קטנה אשר אנו נתרום לאותו האדם הדגול, אשר הקדיש את כל ימי חייו לציונות. הוא עמד על עריסת הציונות, וכעת, כאשר נוצרת המדינה, תהיה זאת כפית טובה. גם בעינינו וגם בעיני אומות העיר, אם לא נבחר בו לנשיא המועצה, אנו צריכים לסלק את כל החשבונות הפרטיים והמפלגתיים ולבחור בד"ר וייצמן לנשיא המועצה פה אחד.

ב. פקודת סדרי השלטון מס' 1 1948

המועצה בחרה מתוך חבריה שמונה-עשרה ועדות-משנה והטילה על כל אחת מהוועדות את הטיפול בשטח מסוים של המשפט. הוועדות היו מורכבות מיו"ר וחמישה-שישה חברים. לכמה מוועדות-המשנה צורפו עוד מומחים שאינם חברי המועצה המשפטית. הקושי העיקרי בהפ"על ועדות-המשנה היה בזה, שכולן היו מורכבות מאנשים המתגוררים בערים שונות, ואי אפשר היה להפגיש אותם. כמה מהוועדות העדיפו לעשות את עבודתן בדרך של חלופי מכתבים. בכמה ועדות נתכנסו החברים הירוי שלמיים והחברים התליאביים לשיבות נפרדת. מספר ניכר של ועדות לא פעל כלל, אם מחמת קשיים טכניים או מסיבות אחרות.

אחר-כך מסביר ד"ר ג'וזף שהוא מינה מזכיר רות שהיתה מורכבת מחמישה יודע-חוק שעבדו במזכירות עבודה קבועה. אלה היו עורכי-

שר-המשפטים פ. רוזנבליט: רוצה אני לקר במידת האפשרות, אבל רצוני להקדים להצעה מלים אחדות על עבודת ההכנה שנעשתה בחדשים האחרונים. אני ממלא בזה חובה כלפי אלה שלמעשה היו ממונים על עבודת ההכנה הזאת. בסוף דצמבר בשנה שעברה מינו הסיכנות היהודית והוועד הלאומי מועצה משפטית שהייתה מורכבת מטובי עורכי-הדין בארץ. נבחרו ע"י המועצה המשפטית הזאת שני יושבי-ראש, ד"ר ברנארד ג'וזף וד"ר עליאש. ד"ר עליאש, כפי שידוע לכם, היה בחו"ל כמעט בכל התקופה ההיא, ולמעשה נפלה האחריות על ד"ר ברנארד ג'וזף.

רוצה אני להביא לידיעתכם פסקות אחדות קצרות מתוך מכתב שנתקבל מד"ר ברנארד ג'וזף בסוף אפריל:

באופן שאפשר להתחיל בדין סעיף אחרי סעיף. כפי שהסביר ראש הממשלה הזמנית, הוצאנו מהנוסח שנמסר לחברים לפני ימים אחדים את הפרק על בתי-המשפט ועוד סעיפים אחדים, משום שעדיין לא הספקנו לדון בהם בממשלה הזמנית, אבל כדי שלא להשתות את הדבר יתר על המדה וכדי שנגיע לכל הפחות לידי סיכום באותם הסעיפים שכבר נידונו בממשלה הזמנית, החלטנו להביא לפניכם את פקודת סדרי השלטון, בצורה ולפי הנוסח דלהלן:

החוק נקרא „פקודת סדרי השלטון“ (ולא „ייסוד“ כפי שכתוב בכותרת).

שר-המשפטים פ. רוזנבליט
קורא את „פקודת סדרי השלטון“.
(הפקודה — בנוסחות עמ' 21—23).

שר-המשפטים פ. רוזנבליט: הערה לפרק ראשון סעיף

1. (א): לאור הבחירה שנעשתה עכשיו, יצורף כמובן שמו של ד"ר חיים וייצמן, ואני חושב ש"מכללא" צירפנו אותו ע"י הבחירה הזאת לחברי המועצה.

ג. ניר רפאלקס: אני מתנגד לדיון על כל סעיף וסעיף. אני מציע (מפ"ם)
דיון כללי ולא על כל סעיף וסעיף.

הצבעה
הצעת ג. ניר נתקבלה.

שר-המשפטים פ. רוזנבליט: הערה לפרק ראשון, סעיף

2(ג): בנוסח הקודם נקראו חברי הממשלה הזמנית „נגידים“. אבל אחרי דיון רב בממשלה נפלה ההצעה הזאת ועכשיו לפניכם הצעה לקרוא לחברי הממשלה הזמנית בשם „שרים“.

לפרק רביעי: זהו בעצם תוכן המנשר ויהיה צורך להתאים את הנוסח.

לסעיף 13: את עצם הגזירות כבר ביטלנו במנשר — אלו הן המסקנות מהביטול.

מלים אחדות על הדברים, אשר אני יודע מראש שהם יעוררו ויכות. קודם כל, בנוגע

הדין הרמן כהן, היינסהיימר, וד"ר ויטה מירושלים, יהודה גולן ורוזן מתל-אביב. כשניגשתי לעבודה לפני שבועיים, הרגשתי בקושי הזה שאפשר היה להעביר רק אחד מהחברים היי-רושלמיים לכאן, זה ד"ר היינסהיימר, ואת כל יתר חברי המזכירות אי-אפשר היה להעביר. אתם יודעים שאי-אפשר היה להביא אפילו את חברי המועצה וגם חברי הממשלה הזמנית.

עבודת ההכנה לא סוכמה. למעשה הוכנו כמה הצעות חוקים: אחת על הקמת המשפט והסמכויות; שניה — על בתי-המשפט; שלישית — על ביטול חוקי הספר הלבן; רביעית — על הסמכויות לשעת-חירום; חמישית — על השירות הלאומי; שישית — על פקידות הממשלה ועל המשטרה. אבל כל העבודה הזאת עדיין לא הושלמה, וברוב הדברים עמדנו בפני הבעיה שאני מקווה כי נמצא לה פתרון מתאים בהצעה שאני מביא עכשיו לפניכם, שיש בה תמצית הדברים בחוק כולל אחד, חוק לתקופת-מעבר, שכפי שהסביר כאן ראש-הממשלה הזמנית — אין הוא בבחינת חוקה, אלא חוק לשעת-חירום, חוק-מעבר המכיל באמת רק את המינימום שבמינימום הנחוץ ברגע זה, כדי להקים ולבסס את כל מערכת עבודתנו המדינתית על בסיס חוקי.

דבר אחד מצא ביטוי במנשר שכבר נתפרסם (המנשר נתפרסם בעתונים בקצת שיבושים, לא באשמת העתונים; בינתיים כבר קיבלתם את העתון הרשמי שלנו ושם תמצאו את המנשר בנוסח שנתקבל כאן). במנשר מצא ביטוי רעיון יסודי אחד, שיש להמשיך לעת-עתה את קיום החוק הקיים, חוץ משינויים הכרחיים. על המסקנה הזאת שהגענו אליה סמכו ידיהם טובי יודעי-החוק בארץ. אחרי שכל ועדות-המשנה עבדו וחקרו את החוק — מצאו כולם שאי-אפשר לשנות על רגל אחת את החוקה באופן יסודי, ומה שיש לעשות ברגע זה, בתקופת-מעבר, הרי זה למעשה עבודת התאמה, תיקונים הכרחיים, במספר מצומצם.

זהו למעשה תוכן החוק. ואחרי ההקדמה הזאת אני ניגש לסעיפים. אני מניח שחברי מועצת המדינה כבר הספיקו לקרוא את ההצעה הזאת.

לתקנם. אני סבור שדבר זה הכרחי. למעשה, אנו רוצים להעמיד על בסיס חוקי מה שנעשה עכשיו בכל יום. הוצאו כל מיני צווים בסמכות הישוב. אבל אנחנו עכשיו מדינה. הדברים יובאו בפני בתי-משפט והשופטים שלנו יתחשבו קודם כל בחוקים. ואם לא יהיה לדברים אלה בסיס חוקי גם בשעת חירום, לא יתחשבו בהם שופטינו. שהם שופטים בלתי תלויים. עוד לא היתה מדינה שיש ביכלתה לסדר את הענין הזה אחרת מאשר על פי תקנות-לשעת-חירום. גם אנו במצב כזה ואינני רואה בזה שום פגיעה בעקרונות הדמוקראטיה.

יש ודאי עוד דברים שייעוררו ויכות, אבל את שני הדברים האלה רציתי להקדים, כיוון שהייתי בטוח כי דווקא הם טעונים הסברה.

ועוד הערה טכנית לסעיף 7. האומר בין השאר: "החוקים ייקראו בשם 'פקודות'". אנו רוצים לשמור את המונח "חוק" בשביל חוקים שעתידי לחוקק הפארלאמנט. בזה אנו רוצים להגיד שאין אלה חוקים שניתנו ע"י רשות נבחרת דמו-קראטיה.

ג. ניר-רפאל קס: אני חולק על צורת הגשת (מ"פ) החוק שלנו. אינני חולק על זה שהענין הוא דחוף. במשך חמישה-שישה שבועות הסתובבו חברי מועצת-העם כשהם בטלים, למרות שהם חברי המועצה. אפשר היה להכין את הדבר הזה קודם ולתת לנו לעיין בו כדבעי. הנה באים ומציעים לנו לקבל את כל החוקה הזאת הערב. אני אולי מתמצא בה קצת, אבל בטוחני שרוב חברי המועצה שאינם יוריסטים — אינם מתמצאים בכל העניינים הללו. מפני זה צריך היה לדעתי להתחיל לא מעגין זה, אלא מהגדרת סמכות הממשלה, כיצד היא עובדת ומה היא עושה. צריך להגיד גם מה תפקיד המועצה: חקיקה, בחירת ועדות שונות. צריך היה לקבוע שמועצה זאת בוחרת ועדת תקציב, ועדת החוקה ועוד. כל שר מביא בפניה את הצעת החוק שלו, כפי שזה נהוג בעולם כולו. סוף סוף איננו פארלאמנט של 600 איש — אנחנו רק 38 איש. וכל ההבדל בין הממשלה ובין המועצה הוא בין 37 ובין 13.

לתקציב. אני רוצה להעיר את לבכם לסעיף 5(ב) שבפרק השני, המקובל בכמה קונסטיטור ציות, אשר פירושו שהמועצה תוכל לקבל או לדחות תקציב ההוצאות, אבל אין היא רשאית להגדיל את ההוצאה כנגד רצון הממשלה. היא תוכל ללחוץ על הממשלה תוך כדי דיון בוועדות ולומר: "לא נקבל את התקציב בצורה זו". או יהיה על הממשלה לדון ולהחליט מה לעשות. אבל המועצה אינה יכולה לומר: את הסעיף הזה נגדיל, את הסעיף הזה — נקטין, ולבנות את התקציב באופן אחר לגמרי. האחריות לתקציב היא על הממשלה. דבר זה רצוי ביחוד עכשיו בתקופת המעבר. עוד איננו קובעים קונסטיטוציה לחיי המדינה. זה ענין לדיון בח-דשים הבאים. אבל כיום נראה לנו הדבר המו-צע כהכרחי.

מאיך אומר סעיף 6 שבפרק שני: "אין להטיל מסים ממשלתיים שהחוק טרם התיר את הטלתם ואין להגדיל מסים ממשלתיים מותרים, אלא על פי פקודה של מועצת-המדינה הזמנית". אפשר להגיד שבשעת חירום זאת — כובל סעיף זה יתר על המידה את ידי הממשלה הזמנית. מה יעשה מר קפלן אם יצטרך מחר להגדיל איזה מס שכבר נקבע, למשל, מס ההכנסה שנשאר בתקפו על פי החוק? האם דבר זה מחייב דיון במועצת-המדינה הזמנית בכל התנאים? הכוונה היא להביא את הדברים למועצת-המדינה הזמנית ולקבל את הסכמתה, אולם ישנה תקנה מיוחדת לשעת חירום בסעיף 9, הנותנת אפשרות להטיל מסים בשעת חירום אם אין כל דרך אחרת.

אשר לסעיף 9, אני מוכן להתווכח עליו, אבל אינני רוצה לשמוע טענה אחת: שזה דבר לא דמוקראטי. (נ. ניר, תשמע!) — זהו כמעט תרגום מילולי של "בריטיש אמרג'נסי פאואר אקט". ובריטאניה היא על כל פנים ארץ דמוקראטיה; התיקון הוא בזה, שכל הפקודות הללו מתבטלות אחרי זמן ידוע, אם הפארלאמנט אינו מאשר אותן. כלומר, קודם כל ניתנת לממשלה סמכות לחוקק חוקים בשעת חירום במקום מועצת-המדינה הזמנית. אחרי כן יש אפשרות למועצה לדון בחוקים אלה, ואם היא סבורה שאינם נכונים —

ואם לא די בכך, אקרא סעיף 14, פסקה א' שבו נאמר: "כל סמכות שהיתה על פי החוק בידי מלך בריטניה, או אחד ממזכירי המדינה שלו, וכן כל סמכות שהיתה על פי החוק בידי הנציב העליון, הנציב העליון במועצתו, או ממשלת א"י, תהא מעתה נתונה לממשלה הזמנית —". לא למועצה, שהיא מקור השלטון, אלא לממשלה.

לפי שני הסעיפים האלה, (הסעיפים 9 ו-14) — אם נקבל אותם עכשיו — יכולים חברי המועצה לחזור הביתה ולא יקראו אותם עוד חודש וחדשיים ושלושה חדשים, ובינתיים תפעל הממשלה. אני בטוח שתפעל על הצד הטוב ביותר, אבל גם אני רוצה להיות שותף לפעולה. אני אומר: יש כזה משום אנטידמוקראטיה. זה ביטול גמור של הדמוקראטיה, התירוץ, שאלה הם חוקי-חירום, נובע במידה רבה ממה שאמר כבר מר פ. רוזנבליט: לדאבוננו יש אצלנו עורכי-דין שהם חונכו בבית-הספר של הממשלה המאנדאטורית וקשה להם לחשוב בקטיגוריות אחרות — בקטיגוריות של ממשלה דמוקראטיה. לא של ממשלה מאנדאטורית. (שר-המשפטים): אני הסתמכתי לא על החוק הארץ-ישראלי כי אם על החוק הבריטי החל על אנגליה. אינני חייב לדעת אם יש אצל מישהו רצון לביטול או אין רצון כזה, השאלה היא אם אפשר לבטל, ואני אומר: על יסוד החוקים האלה אפשר לבטל את המועצה.

אין זו בשבילי שאלה פרינציפיוניות, אבל הייתי מתנגד לתוארים שמציעים לנו כגון "נגידים" ו"שרים". אי-אפשר לקבל מונחים שהיו במקומם לפני אלפים שנה אבל צלצולם כיום הוא שונה. מדוע לא נאמר בפשטות מיניסטר?

בסעיף 3 נאמר ששטח המדינה יחולק למחוזות ולנפות. שר-הפנים יתאר את גבולותיהם, יקרא שמות להם וכו'. מדוע צריך להימסר התפקיד הזה של חלוקה למחוזות והפקדת מושלי מחוז לאדם אחד? אני מוכן למסור את התפקיד הזה לממשלה אבל לא למיניסטר-הפנים בלבד. הטענה שכל זה אינו אלא זמני אינה טענה. זמניות יש לה תכונה: מיוחדת שהיא נוטה לעבור לקביעות.

קראתי באיזה מקום שהקוורום הוא 19 — ההבדל בין 19 ו-13 עוד יותר קטן. מדוע 19 אינם יכולים לחוקק חוקים, מדוע מוכרחים להעביר את כל הענין ל-13? זה לא מובן לי. אמנם אין לי חששות, אבל אינני יכול להבין את הדבר הזה.

בפרק ראשון סעיף 2 פסקה ב' נאמר: "הממשלה הזמנית תפעל על פי קווי המדיניות אשר יותוו ע"י מועצת-המדינה הזמנית, תוציא לפורע את החלטותיה ותמסור לה דרישה על פעולותיה".

אנחנו לא קבענו שום קווי מדיניות, לא קיבלנו שום החלטות, לא נתתם לנו לקבל שום החלטות. צריך היה לקבוע מי היושבי-ראש אצלנו. אני רואה שמר בן-גוריון ממלא את התפקיד הזה בכבוד. אבל אני לא בחרתי בו. אם כבר בחרנו היום בנשיא, צריך היה לבחור גם ביור, למען נדע מי בכל זאת ינהל את הישיבות כאן.

באותו סעיף, פסקה ג' נאמר: "אחד מחברי הממשלה הזמנית יהיה ראש-הממשלה". לא קראתי בשום קונסטיטוציה שאחד יהיה ראש הממשלה — קראתי שאחד ייבחר כראש הממשלה.

כל כוונת הדבר מתבטאת בסעיף 9. בסעיף 7 אומרים לנו, ש"מועצת-המדינה הזמנית היא הרשות המחוקקת" והיא "רשאית להעניק מסמכותה זו לממשלה הזמנית לשם חקיקה דחופה". אחיכ אומרים בסעיף 8 ש"כל שר רשאי להתקין תקנות לביצוע הפקודות אשר בתחום סמכותו". ולהלן בסעיף 9, פסקה ב' נאמר: "בתקנה-לשעת-חרום ניתן לתקן כל חוק, לשנותו, להפקיע זמנית את תקפו או להטיל בו תנאים". יוצא שהרשות לחוקק חוקים כאילו שייכת לנו. אבל הממשלה הזמנית יכולה למסור לראש הממשלה או לאיזה שר שיתקין תקנה אשר תבטל את החוק שחקקנו אנחנו. זהו חוק אנטי-דמוקראטי. אנחנו לא פארלאמנט של שש מאות איש, בסייה של שלשים ושמונה, ואפשר למצוא אותנו כל יום. לשם מה תקנות-לשעת-חירום המבטלות את כל הסידורים האלה?

שר-המשפטים פ. רוזנבליט: זה מיותר, מכי-
ון שהסמכות
הזאת היתה עד עכשיו לנציב העליון, והסמכו-
ת היתה האלה עוברות אלינו.

מ. שטרן: לא נאמר שדווקא לשר-הפנים יש
(מפא"י) נה הסמכות הזאת, ואני מציע לק-
בוע זאת בפירושי.

ב) על התקציב והמסים (סעיף 6-5): אי-אפשר
לקבל את הסעיף הזה כפי שהוא מוצע כאן,
מכיון שהוא מערער לגמרי את האפשרות של
דיון, החלטה ואחריות של המועצה, בגלל
פיסקה ב' לא שמעתי מפי הדין רוזנבליט ניי-
מוקים משכנעים. יכול להיות נימוק אחד:
שחוששים שהמועצה בהרכבה לא תוכיח אחריות
לגבי הצורך בתקציב מאוזן ופועל. אחרת אין
להבין איך שוללים ממנה את האפשרות לקבוע
את התקציב על כל חלקיו, שהרי יש לממשלה
אפשרות להביא את הדבר לדיון, להוכיח ול-
שכנע. אי-אפשר להסכים לכך שישאירו למועצה
רק את האפשרות לקבל או לדחות סעיף בלי
כל שינויים.

ג) אני חושב שזכות הטלת המסים צריכה להיות
נתונה למועצה. מניחים מראש שכל המסים
הקיימים נמשכים, וכותבים: «אין להטיל מסים
ממשלתיים שהחוק טרם הכיר את הטלתם, ואין
להגדיל מסים ממשלתיים מותרים, אלא על-פי
פקודה של מועצת-המדינה הזמנית» (סעיף 6).
מדוע לא נכתוב: אין להטיל מסים אלא על פי
פקודה של מועצת-המדינה הזמנית?

הייתי שואל מה דינו של מלווה גדול — המר-
עצה תדון עליו או לא?

ד) בנוגע לחקיקה: — אפשר לקבל הכל עד
סעיף 8. פתאום בסעיף 9 אפילו לא מועצת
המדינה, אלא הממשלה הזמנית היא המחליטה
למלא ידי ראש-הממשלה או כל שר אחר לקבוע
תקנות שהן יכולות לבטל את כל החוקים הא-
חרים. אינני מקבל את הארגומנטציה שזה הכ-
רחי בנסיבות הנוכחיות כדי לנהל את עניני
המדינה. המועצה היא גוף מצומצם של כמה
עשרות אנשים — אשר יכול להיפגש בכל זמן
שיש צורך בכך — ואין צורך למסור יפוי-כוח

בסעיף 5(ב) נאמר ש"מועצת-המדינה הזמנית
אינה רשאית להגדיל את תקציב ההוצאות".
שוב אני צריך לשאול אותה שאלה ששאלתי
קודם: מקור השלטון במדינתנו הוא הממשלה
או המועצה? לגבי דידי המקור הוא המועצה.
הממשלה מקבלת את השלטון מידי המועצה.
אם כך, מדוע ניתנת לממשלה הזכות להקציב
כל תקציב שהוא ולחברי המועצה רק רשות
לומר כן או לאו — מדוע נוטלים את התפקיד
להקציב הקצבה מאתנו? מדוע אתם חושבים
שהמועצה צריכה להגביל את סוברניותה? אבל
לא זו בלבד: יש פה גם משום עלבון —
מדוע חושבים חברי הממשלה שאנחנו אחראים
פחות מהם? מדוע מתיחסים אלינו באי-אמון?
התירוץ שקיים דבר כזה באיזו קונסטיטוציה
אין בו כדי להניח את הדעת. אם גם קיים
דבר כזה, אין זה אלא דבר רע. אני אומר
בפירושי: זוהי הגבלת הסוברניות של המועצה,
ולזה צריך כל חבר של המועצה להתנגד, ללא
הבדל מפלגה.

בנוגע לפקודות ולתקנות יש לי רק שאלה יר-
ידיית — הייתי מבקש הגדרה חוקית לפקודה
ולתקנה לפי החוק הזה.

הערה לסעיף 12, פיסקה א': הייתי מציע לכתוב
"כל זכות שניתנה בחוק לכתר הבריטי וכל
זכות-יתר שניתנה לפקידים בריטיים בטלה
בוה ומבוטלת".

כן הייתי מציע לעורכי-הדין שלנו לתקן את
הנוסח של פיסקה ב' בסעיף 14 — בדבר
הסמכות שהיתה בידי קונסולים בריטיים וכו'.
לסעיף 16(ב): הייתי מציע להוציא נוסח עברי
חדש גם בתרגום ערבי, למען ידע גם האזרח
הערבי את ניסוח החוקים.

מ. שטרן: אני מציע: א) תוספת לאחור סעיף
(מפא"י) 4. אני מחשיב מאד שתינתן אפ-
שרות לשר-הפנים לאשר רשויות מקומיות חד-
שות, ביחוד במקומות ששם היתה עד עכשיו
הממשלה מעכבת את אישורם. אני מציע תוספת
לסעיף זה: ששר-הפנים רשאי לאשר רשויות
מקומיות חדשות על אזורי שיפוטן ומסגרת
סמכותן.

ז) על העונשין וההחרמות (הסעיף הנ"ל): ההחרמות של אניות המפעילים — היימשכו ויבוצעו לפי פסק-הדין שניתן עד שנשנה את זאת? אני עובר על ענין ההחרמות והעונשין למרות שאינני מסכים לו, אבל ענין הזכינות — הייתי מיעץ לחשוב אם אפשר לשנותו.

ד. צ. פנקס: קשה מאד להעיר הערות להצעת (המזרחי) "פקודת סדרי השלטון"; רגילים היינו לעשות מלאכה זאת בוועדה אחרת ולא במועצה כה מכובדת וכה גדולה. מעודד הדבר שהממשלה חושבת את חברי המועצה לעילויים כאלה שביני-רגע תופסים את עומק ההצעות ויכולים מיד לקבוע את עמדתם לחיוב או לשלילה. אשמח מאד אם הממשלה תצדק בכך.

אני מבין את קשי המלאכה שנעשתה, כי ההצעה היא השמינית, סימן שהתלבטו בניסוחה. אבל עדיין נדמה לי שיש בה פגמים רבים שמחובתנו לתקנם. קודם כל יורשה לי לשאול, האם זה באמת כל מה שיש לומר בראשונה? אני הייתי גורס יותר את מה שהיה אמור בהצעה השביעית, שהגיעה לידינו: פקודה יסודית למדינה.

בהצעה חסרים שני סעיפים שלדעתי גם הם הכרחיים לא פחות מאלה שנאמרו כאן:

א) בממשלה שזוהתחררנו ממנה היתה עמדה חוקית מסויימת לסוכנות היהודית, ואני חושב שאנחנו כמועצת-המדינה, כמדינת-ישראל, חייבים לקבוע עמדה כלפי נציגות עמ"י-ישראל. אינני חושב שאפשר לצעוד צעד אחד לפני עשיית מעשה זה. אני מציע להכניס לאקט הראשון הזה את קביעת היחס שלנו — וזוהי מאליו, יחס הרבה יותר חיובי ויותר ידידותי מזה של ממשלת המאנדאט — כלפי נציגות עם ישראל, הסוכנות היהודית או התנהלה הצינית, כפי שייקבע הדבר.

ב) בתוך כל הדברים שנראו לנחוצים חסר דבר אחד, שגם הוא מובן מאליו. אבל היות ואני למדתי משפטים ועדיין אני מושפע מזה, יודע אני שבחוק אין דבר מובן מאליו, אלא מה שכתוב בו. אני מציע לקבוע כאחד הדברים היסודיים, שהשבת ומועדי ישראל הם ימי מגן-

מלא כזה לראש-הממשלה או לאחד השרים שלו.

ה) אעבור לפרק האחרון, סעיף 18: הרעיון של תמידות, של המשך, הוא נכון ואין מפלט ממנו. אבל מדוע חל ההמשך רק לגבי ממשלת המאנדאט אשר בלי צער רב נפרדנו ממנה? מדוע אין כאן זכר לכך, שהסוכנות היהודית והועד הלאומי הוציאו תקנות וצווים ופקודות שמחייבים את הציבור ואין אנו רוצים לבטל אותם. להיפך, אנחנו רוצים לתת להם תוקף על ידי המוסד החדש שיצרנו? האם צו הגיוס וכל הצווים האחרים שהוצאו ע"י הסוכנות היהודית אינם צריכים לקבל את תקפם המחודש ע"י המוסד החדש? אני מתפלא מאד על הממשלה (יש לי כל הכבוד לחבריה ולעבודתה) ואני מעריך מאד את עבודת היוריסטים — אבל כיצד קרה הדבר שבסעיף 18 לא נאמר באותה הצורה שנאמר על ממשלת המאנדאט, כלומר שאותן הפקודות ואותם הצווים שהוצאו ע"י הסוכנות היהודית והועד הלאומי והמוסדות שמונו עליהם, יש להם אותו תוקף עד אשר ישנו או יבוטלו? (ראש-הממשלה ד. בן-גורן יון; זה מובן מאליו). מה שהוצע לנו כאן איננו כולל זאת ואם הד"ר רוזנבליט אמר שיבואו עו"ד לפני בית-המשפט ויטענו טענות חוק — הרי שיש להוסיף את התיקון הזה שאני מציע במלים: "ועל-ידי הסוכנות היהודית, הוועד הלאומי והמוסדות הממונים עליהם".

ו) לסעיף 18(א): אני מקבל את הכל עד "כל זכות וזכיון אחר". זהו דבר רציני מאד. אינני מוכן לתת עכשיו תוקף חוקי לכל הזכינות שניתנו ע"י ממשלת המאנדאט. אפשר לכתוב שכל זכיון אשר הוצא איננו בר-תוקף עד אשר יאושר על ידינו. לביטוס הצעתי אני: העברת השלטון ע"י ממשלת המאנדאט ל"סאקסור גאב" רנמנט" — לממשלה שבאה אחריה — לא נעשה תה בצורה מסודרת, המחייבת אותנו בנקודה זו. כל אותן זכויות היתר שניתנו לכמה מבעלי הזכינות בארץ-ישראל איננו מחוייבים להכיר בהן למפרע, אין בידי כרגע הצעה מנוסחת, אבל יש לי ספקות רבים אם אנחנו צריכים להכיר בזכויות האלה בצורה כללית כזאת.

שתחליט המועצה, כי לא נאמר כאן — מי קובע את נציגות הערבים. בדוקומנט פוליטי אפשר לומר אולי גם דברים בלתי-מדויקים, אבל בדוקומנט חוקי צריך לדייק ביותר. אם כתוב שהערבים ישותפו הרי יכול לבוא כל ערבי ולהגיד: אני מכיר במדינה היהודית ואני רוצה שתשתפו אותי במועצה ובממשלה. על כן הכרחית התוספת שהצעתי.

לפיסקה ב': אני מציע לבחור כאן ועדה שהיא תעבד את סדרי ישיבותיה ועבודתה של המועצה.

בענין המועצה יש לי עוד הצעה. לדעתי נכון התואר שר שהוצע לחברי הממשלה; ואני מציע לתת תואר גם לחברי המועצה: יועץ המדינה.

גם לגבי האמור בסעיף 2 פסקה א' מציע אני לאפשר חילופי-גברא על ידי פירסום בעתון הרשמי, ולא להיות כפופים רק לאותה הרשימה שנתפרסמה כאן. — גם לגבי צירופם של ערבים המכירים במדינה לממשלה, מציע אני שזה ייעשה על פי החלטת המועצה.

בפיסקה ג' של סעיף 2 נאמר: אחד מחברי הממשלה הזמנית יהיה ראש הממשלה. איך הוא יהיה? לדעתי יש לבחור בו, וצריך לומר פה — מי יבחר בו, הממשלה תיבחר בו או המועצה תיבחר בו? המלה "יהיה" אינה אומרת את הדרוש. אני מציע שהממשלה בעצמה תבחר בו.

לפיסקה ד': נדמה לי שהניסוח אינו מדויק. האין סמכות קולקטיבית אצל הממשלה? הרור שם שלי הוא שהדבר הזה אינו ברור די צרכו ומתקבל כאילו לא נוכל לדרוש, גם בענינים גדולים, סמכות ואחריות קולקטיבית. הניסוח איננו מוצלח, ואני שואל את שר-המשפטים למה הוא התכוון כשכתב בסעיף זה את המלים "בלתי אם העניק אחד החוקים" וכו'; לדעתי, אין לנו בכלל חוקים. חוקים יהיו כשיהיה לנו פארלאמנט נבחר. אם, כפי שהגדרנו, כל מה שהמועצה הזאת תוציא הן פקודות, הרי צריך לכתוב "פקודות". בדרך כלל משמשים המושגים חוקים ופקודות בנוסח המוצע — בערכוביה.

זה וחג במדינת ישראל. אקווה שלא תהיה כל התנגדות לקבל סעיף זה כאחד הסעיפים היסודיים של סידור חיינו. אין דבר זה מונע לאפשר לאנשים בעלי דת אחרת לקבוע להם ימי מנוחה לפי דתם, והרשויות המקומיות יכולות לקבל הוראות איך לסדר את הדבר הזה.

עכשיו הערות לגבי הנוסח שהובא לפנינו. קודם כל אני מציע לקרוא: מס' 1 לשנת תש"ח ולא 1948, כי אני חושב שהכלל שלנו צריך להיות שהתאריך שלנו הוא התאריך העברי ואם מפני איזה סבות שהן יש צורך עוד להזכיר את התאריכים של הלא-יהודים, הרי אפשר לתת אותם בסוגריים, אבל היסוד צריך להיות תאריך עברי ואני חושב שאנחנו עשינו את זה כבר במקום אחר (בהכרזת המדינה); היום ראיתי לשמחתי גם בחותמת הדואר שלנו תאריך עברי ואינני מבין מדוע יזכה הדואר יותר מאשר זוכים אנחנו ומזכים אנחנו את כל המדינה?

לגבי השורה הראשונה: "בתוקף הסמכות שנקבעה למועצת-המדינה הזמנית" וכו' — לי נראה שצריך לומר: "המועצה הזמנית של המדינה". המועצה היא זמנית ולא המדינה, אחרת המלה "זמנית" עשויה להתייחס למדינה. אם כי אינני בלשן נראה לי שיש לנסח את הדבר באופן שאני מציע אותו. אני מציע בכלל להשמיט את הביטוי של זמניות החוזר ונשנה. אנחנו קבענו במנשר הראשון שהמועצה הזאת היא מועצה זמנית עד תאריך מסוים, ובוזה יצאנו ידי חובת קביעת זמניותה ובכל דוקומנט אפשר לקרוא לה "מועצת-המדינה". בלי לחזור כל פעם על המלה "זמנית". כך גם לגבי הממשלה.

לסעיף 1 פסקה א': אני חושב שיש לציין גם אפשרות של חילופי גברא. עורכי-הדין ימצאו את הנוסח המתאים, כדי לומר שכל השינויים יפורסמו בעתון הרשמי, בשינויים אפשריים, ואם אנחנו נתקשר לשמות הנקובים כאן, צריכים אנחנו אחר כך פקודה מיוחדת כדי לשנות את השמות. — בהמשך לסעיף זה, המדבר בעניני ערבים, הייתי מציע להוסיף את המלים: "כפי

מתאים לכל הפקודה. יש פקודה שהמסים ייקבעו ע"י הממשלה. כל אותם המסים שתושבי המדינה היו חייבים לממשלת המאנדאט — החלק הזה לא יבוצע על-ידי שר-המשפטים. כי אם ודאי על ידי שר-ההכספים. כל הנוסח עושה רושם כאילו הוכן במהירות רבה.

ובסוף הערותי רוצה אני להציע להעביר את הדוקומנט הזה עוד הערב לוועדה קטנה שתי-בחר, ולהטיל עליה במשך יום לעבור עליו ולנסות להגיע לידי ניסוח סופי ולהביאו מחר בערב לידי הצבעה והחלטה במועצה.

מ. גרבובסקי: אני מציע להגביל את (מפא"י) רשות הדיבור.

ד. צ. פנקס: אני מציע להפסיק את הוויכוח (המזרחי) בענין זה. ולבחור בוועדה שת-ביא מחר בערב נוסח מיסכם.

מ. גרבובסקי: על ידי כך לא נקמץ זמן. (מפא"י) הבה נמשיך בוויכוח ואח"כ נבחר בוועדה לאחר שנשמעו כאן כל הדעות, ומחר רק נצביע.

ראש הממשלה ד. בן-גוריון: הפסקת הוויכוח גם פירושה גם

בחירת ועדה. מי שמתנגד להפסקת הוויכוח אין פירוש שהוא נגד ועדה.

ד. צ. פנקס: אם יש לחברי המועצה הערות (המזרחי) שלדעתם הן הכרחיות, הם יכיר לים להביאן לוועדה.

הצבעה

בעד הצעת ד. צ. פנקס — 2.

נגד — רוב.

ההצעה לא נתקבלה.

הצעת מ. גרבובסקי (להגביל את רשות הדיבור) — נתקבלה.

צ. סגל: חבר המועצה פנקס דיבר על סעיף (הצהיר) 1, פיסקה (א) ואני תומך בדעתו. אבל רציתי לבקש לא לפרסם לעת-עתה את שמות הנציגים שלנו.

מ. ד. לוונשטיין: אני תומך בהצעת מר (אגודת-ישראל) פנקס בנוגע לתאריך העברי ובנוגע לשבת בתור יום מגוחה רשמי.

לפיסקה ה': ההרכב כבר נתפרסם בסעיף 1 (א). זה אותו הדבר.

לגבי פרק שני על תקציב ומסים: אני מצטרף להערות שנאמרו ע"י מר שטנר ומר גיר שלא הסכימו שהכוח שיש למועצה שלא לאשר תקציב הוא מספיק בידי המועצה, ושסדר זה נחוץ כדי להגן על הממשלה; אני חושב שיש גם יחסים "ויצה"ורסה", שהם שומרים על הממשלה. אם המועצה תרצה להחליט ח"לטות תקציביות בלתי אחראיות, הרי הממשלה לא תקבל על עצמה את האחריות לבצע אותן, ובוהו לחץ גדול מאד על המועצה. יש לשמור על הזכות הדמוקראטית של המועצה להחליט על התקציב.

אני מעיר על שגיאת דפוס בפרק על החקיקה, סעיף 7 (א): צריך להיות כתוב מועצת המדינה ולא מועצת הממשלה.

לענין "שעת-חירום", אם כי אני מודה שלעניני שעת-חירום יש לתת לממשלה כוח יתר, הרי הנוסח שהוצע כאן איננו טוב ואפשר למצוא הגדרות יותר מתאימות שישמרו על האחריות המוטלת על המועצה ויאפשרו חופש פעולה במידה מספקת לממשלה.

אשר לסעיף 9 פיסקה ג', לעומת ההצעה בסעיף 7 (א) אין בסעיף 9 הגדרה של המלה צו. יש להגיד דיר זאת. אבל נניח שתהיה הגדרה, הרי לפי המוצע כאן מי שנותן צו, או תקנה לשעת-חירום, איננו רשאי בעצמו לבטלו, כי אם רק כעבור 3 חדשים הוא מתבטל מאליה, או שהמועצה יכולה לבטל אותו.

אני שואל: כלום אין צורך, למרות שאין כאן עדיין פרק על בתי-משפט, לקבוע בפקודה שפסקי-הדין שהוצאו ע"י בתי-הדין עפ"י החוקים שהיו קיימים תחת ממשלת המאנדאט ימשיכו להוציא אותם לפועל ויישארו בתקפם החוקי? — שאלה זאת היא בוודאי חשובה יום-יום, שעה-שעה, לאיתם האנשים שזכויותיהם תלויות בפסקי-דין שכאלה.

בסעיף 20 כתוב: שר-המשפטים ממונה על ביצוע פקודה זו. יש לי רושם שפסק זה אינו

משנים שום דבר מכל הפוליטיקה של ממשלת המאנדאט בעניני מסים. מה היתה הפוליטיקה הזאת? — מסי עקיפין בעיקר ומסים ישירים בשיטה בלתי פרוגרסיבית. ואם אנחנו עומדים כיום על גיוס כל החומר האנושי שלנו, אם אנחנו זקוקים לכספים מרובים — הרי שעלינו להטיל מיד שיטת מסים פרוגרסיביים, שתתבסס על עקרון חשוב מאד — שוויון בקרבן! מי שיכול יותר — יתן יותר, מי שיכול פחות — יתן פחות! שוויון בקרבן כיסוד לשיטת מסים של עם-לחום, ולא להניח את מערכת המסים כהמשך של מה שהיה.

מר פנקס ואחרים דיברו על כמה דברים קטנים כביכול; אני חושב, שליד התאריך העברי מוכרח להיות תמיד התאריך האירופי משום שישתמשו בו יותר והוא מקובל בעולם. אין צורך לבודד אותנו מבחינה זו. יש דברים שנתקבלו עוד בזמן המהפכה הצרפתית הגדולה, למשל, הפרדת הדת מהמדינה, אנו מקווים שלפי יחסי הכחות בארץ תהיה מדינתנו מדינה דמוקרטית חילונית, עם חופש פולחן הדת, חופש מלא לכל מאמין. גם זה צריך להיות כלול בדוקומנט ראשון זה, שהוא אמנם איננו קוני סטיטוציה, אבל הוא בבחינת ראשית חקיקה. הפרדת הדת מהמדינה זהו הישג, אשר כל מדינה נאורה מתכבדת בו.

ועוד נקודה אחת חסרה בדוקומנט זה: יש לנו מיעוט ערבי גדול והשאלה המדאיקה מאד את העמלים הערביים היא שאלת זכות עבודה לכל אזרח, הכלולה בתחום אותן החירויות האזרחיות שדיברתי עליהן קודם, חריות שצריך היה להציגן מול ביטול חוקי החירום של שלטון המאנדאט.

לסעיף 3: אני חושב שאפשר לקבלו רק כתקנה זמנית עד לבחירות. בארצות דמוקרטיות — כגון צרפת — נבחרים מושלי מחוזות בבחירות בדפארטאמנטים.

בסעיף 9 פסקה ב' כתוב: „בתקנה-לשעת-חירום ניתן לתקן כל חוק, לשנותו, להפקיע זמנית את תקפו — — — צריך להיות: „בת-

ש. מיקונים: כל הדוקומנט הראשון הזה (קומוניסטים) מראה על עבודת חפזן, אנחנו עומדים בתוך המהפכה לאומית ובתוך מלחמה והדוקומנט הזה איננו משקף את המהפכה הלאומית הזאת. כנגד זה יש לנו קונסרבאטיזם משפטי. מאלף הדבר שבמנשר שקיבלנו לפני יומיים, ביטלנו והיסלנו את חוקי החירום של ממשלת המאנדאט; ובדוקומנט הזה, שבאופן טבעי צריך היה תיכף בסעיף הראשון להחזיר את החירויות האזרחיות שנגזלו ע"י ממשלת המאנדאט בשנים האחרונות — זה חסר. ביטלנו דבר אחד ולא אמרנו שאנחנו מחזירים לציבור הפועלים, לישוב בכללו, את החירויות האזרחיות שנגזלו מהם ע"י ממשלת המאנדאט.

בכמה וכמה מהסעיפים ניכרת מגמה של ריבוי כוזביות השלטון וחיסול סמכויות המועצה למעשה; כל הפרק על החקיקה מבוסס על יסודות אנטי-דמוקרטיים. למשל סעיף 9: זה נקרא לרמוס עקרונות אלמנטאריים של הדמוקרטיה; כי במועצה הזאת — באופן הרכבתה, במספר המצומצם של חבריה — יש ביטוי מובהק לשעת החירום על מנת שתוכל לעבוד במהירות ובהתאם למסכות; והנה גם את המוסד הזה רוצים להפוך לפיקציה.

ועוד נקודה אחת שעליה העיר כבר מר שטנר והיא נקודה חשובה מאד: אנחנו לוחמים לעצמאות, ואין כיום עצמאות בלי עצמאות כלכלית. ידוע שיש לנו מקורות מעטים בארץ, אבל גם המעט הזה אינו נמצא בידינו. יש זכויות לממשלת אמריקה ל-75 שנים שעוד לא הוצאו לפועל; וכאשר מדברים על ביטול זכויות-יתר של הממשלה או של הפקידים או של הכתר הבריטי וכו' ואין מזכירים גם את ביטול הזכויות שניתנו ע"י ממשלת המאנדאט — פותחים פתח להאמין שאין מתכוונים לבטל ולהלאים זכויות שיכולים להיות מקור פרנסה לרובות ושבלעדיהם לא תתואר התפתחות כלכלית של הארץ.

אנחנו זקוקים לאמצעים, לאמצעים רבים, והנה בפרק המדבר על מסים נאמר, שאסור בלי היתר מיוחד להטיל מסים וכו'. כלומר אין

יש לחשוב על צעדים כאלה היטב! אפילו ממשלת המאנדאט, ממשלת אימפריה גדולה, כשהייתה צריכה לבטל את זכויות התורכים להספקת חשמל לירושלים לא עשתה זאת תוך כדי דבור. הייתי מציע לחברים להיזהר קצת בדברים אלה ולתת זמן לשיקול דעת. אני יודע שהיה בשטח זה הרבה קיפוח וניצול, אבל אל לנו להסתבך.

ולבסוף הערה לסדרי העבודה של המועצה. בסעיף 2(ו) כתוב: "הממשלה הזמנית קובעת בעצמה את סדרי ישיבותיה ועבודתה". גדמה לי שהיו מסלקים הרבה מאד מהחשדות של חברי המועצה אילו קבעו בבהירות את הסעיף הזה: במה תחבטא למעשה סמכות המועצה הזאת, אם יכנסו אותה רק באופן פורמאלי או יתנו לה להיות שותפה לענינים ולידיעתם, אם ינהגו בה לא כבפארלאמנט, — מפני שאז תהיה ריקה מתוכן מעשי, תיהפך לבמה לנאומים והכרזות, או שיראוה כמועצה לשעת-חירום, כפי שציין זאת היושב-ראש בישיבתה הראשונה של המועצה. זה אפשר לעשות על ידי דינים-יחש-בנות מכל ישיבות הממשלה, אם לא בעל-פה או בכתב. זה היה מוציא מלב רבים את החשד שהמועצה תהיה רק דבר מקרי, לא רציני. אני תומך בהצעת מר פנקס שנבחר ועדה קטנה של 3—5 חברים, אשר תקבע את סדרי העבודה לכל פרטיהם.

ג. רפטור: מחובתנו להבטיח שהממשלה תהיה (מפ"ם) כל גלגול כשרון פעולה מהיר ויעיל ושנאפשר ביצוע כל הפעולות, תוך שחוף ממשי של מועצת המדינה בקביעת היסודות לעתידנו המדיני. גם בשעת-חירום, הכרחי למצוא צורות מתאימות של חיים דמוקראטיים מלאים בלי להחליש את כשרון הפעולה של הממשלה ובלי לעכב הוצאת חוקים, פקודות וצווים ששעת-החירום מחייבת אותם. וכשם שיש חשיבות מכרעת לפעולת הממשלה ומחלקותיה, כן תהיה ברכה בשיתוף מועצת המדינה, בבירור השאלות היסודיות של חיי המדינה, ועלינו להטיל על הוועדה שתקבע: איך תפעל המועצה, מה תהיה חוקתה, הנהלתה, סדריה ומועד כינוסיה. סבורני שגם בתנאי שעת-חירום יש להשמיע במועצה לפחות פעם בשבוע

קנה-לשעת-חירום, שהמועצה חקקה או תהיה — — מפני שהמועצה זהו המוסד המחוקק.

ביתר הנקודות אני מצטרף להערות מר ניר, אשר הבליט את האופי האנטי-דמוקראטי של כמה וכמה סעיפים המראים על מגמה לחסל את סמכויות המועצה, שלפי גודלה והרכבה מסוגלת בהחלט להיות מוסד פעיל ויכולה להיות לעורר רב לממשלה הזמנית. אני מצטרף למציעים בחירת ועדה מצומצמת מטעם המועצה, אשר תביא בחשבון את כל ההערות, תקבל אולי גם הערות נוספות ותכין לנו הצעה המתאימה למצבנו היום.

מ. גרבוסקי: אני מקבל את ההצעה הזאת (מפ"ם) כסידור לשעת חירום, כדבר זמני, אם כי אין לך לפעמים דבר מסוכן מפני דוח זמניות, המתקיימות לעתים זמן רב מאד. אני מקווה שנהיה נאמנים לעצמנו וברגע שנוכל לבטל או לשנות פקודות אלו — נעשה זאת.

אני רוצה לדבר על שני ענינים שנתעוררו כאן: סמכותה של הסוכנות היהודית ושאלת הזכויות.

א) לדעתי, סמכות הסוכנות היהודית לגבי העם היהודי עברה לממשלה היהודית, בפורום הבינלאומי יופיעו הממשלה היהודית ונציגיה, מה שישאר בסמכותה של הסוכנות היהודית — הפונקציות של התיישבות ועליה — אינו סעיף פוליטי כלפי חוץ. זהו סעיף פנימי לגמרי. יהיה צורך לדון עליו, על-כל-פנים אינני רואה בזה לא הגנה מיוחדת על זכויות העם היהודי ולא יתר שמירה על דימוקראטיה.

ב) שאלת ביטול הזכויות היא שאלה מסובכת מאד ולא כדאי להסתבך בענינים כאלה, בצעדים הראשונים שלנו, כשאנו זקוקים מאד להכרה בינלאומית; העתונות הבינלאומית תגיב ודאי על כך בצורת שאלה, באיזו מידה מקיימת המדינה הזאת ומוכנה לקיים התחייבויות בינלאומיות, ודאי, ממשלה רבולוציונית יכולה לעשות אקט של ביטול, עשינו אקט כזה ביום שישי, כשבטלנו את חוקי הספר הלבן; אך

והערות ספורות לכמה דברים שנשמעו בוויכוח. היתה הצעה של מר שטנר לתת סמכות לחוקים ולצווים שהוצאו מטעם הסוכנות והוועד הלאומי. בעצם אין להתנגד לכך, אבל יש שאלה אם החוקים והצווים האלה כולם מרוכזים, אם הם כולם נמצאים בידינו, או שהיו כאן חוקים וצווים שניתנו מפקידה לפקידה ואינם ברורים.

יש עוד כמה דברים שאולי יהא צורך להביא בהם שינוי.

לדוגמה: חוקת החינוך. הוועד הלאומי מכיר בשלושה זרמים חינוכיים. אבל אני מתאר לי — אינני יכול לתאר לי אחרת — שבמדינה אשר הקימונו יהיה בהחלט מקום גם לזרם הרביעי שמייצגת אותו אגודת ישראל.

לבסוף ברצוני לנגוע בשאלה שעורר חבר המו"עצה מר מיקוניס: שאלת הפרדת הדת מן המדינה. אינני חושב שכעת הזמן להתחיל פה ב"קולטור קמפף", באיזו מלחמה פנימית. אני מקווה שלא נצטרך להגיע למצב זה גם בזמן מאוחר יותר, אבל כרגע היה רצוי אילו כל אחד ואחד היה מכיר את אחריות השעה ולא היה בא בהצעות מסוג זה שבהחלט אינן רצויות ורק עלולות להזיק למאמצנו המשותף.

ראש הממשלה ד. בן-גוריון: היתה הצעה לבחור ועדה

שחביא למושב הבא של המועצה נוסח מתוקן. אשאל מי בעד זה שנבחר עכשיו ועדה כזו. פירוש הדבר שאנחנו דוחים את הצבעת הפ"קודה.

הצבעה

ההצעה נתקבלה.

נבחרה ועדת בת 5: מ. גרובסקי, הרב כהנא, ניר רפאלקס, ד. צ. פנקס ומ. שטנר, שהוטל עליה להביא ביום ג' בערב נוסח מתוקן של הצעת הפקודה. כן נמסר לוועדה להביא הצעה לקביעת סדרי העבודה של מועצת-המדינה הזמנית.

עיים סקירה על מצבנו המדיני, על מצב המל"חמה ועל שאלות ישוביות אחרות; דבר זה יבסס את פעולות הממשלה ויביא לידי שיתוף הציבוריות באחריות. ויוסיף משקל לכל פעולותינו. בעבודתנו יתעוררו שאלות רבות וגם חמורות. ודאי, קודם כל עלינו לנצח במלחמה. אולם תוך המלחמה יש להניח יסוד לחיים דמוקרטיים בריאים במדינה. בהצעות שהוצעו כאן אין תשובה לכל הצרכים. ודאי, יש תפקידים שהנם בסמכות השרים ומחלקותיהם ואין ספק שיהיו רגעים שיש לתת סמכות ידועה גם לראש-הממשלה, אבל בדברים היסודיים הקובעים את האופי הדמוקרטי של המדינה — יש לשמור ולהבטיח את סמכות המוסדות, ואם יש לתת סמכות לממשלה בשעת-חירום הרי יש לשמור על התפקיד והסמכות של מועצת המדינה. הוועדה שתיבחר צריכה לעשות עבודה יסודית בקביעת התקנון לעבודת מועצת-המדינה ובהנחת יסודות לפעולה פארלאמנטארית ציבורית בריאה, ולא להסתפק בגישה המשפטית בלבד.

הכרחי לשוות דמות כזו לחיינו הציבוריים שצווים ופקודות וחוקים יתקבלו מתוך רצון והבנה ועל הוועדה להכין הצעות מתאימות בנידון זה. אני מקווה שראש-הממשלה הזמנית או שר-החוץ ידאגו שבהודמנות הקרובה יהיה בירור במועצת-המדינה בשאלות מצבנו המדיני והצבאי.

הרב ק. כהנא: הערות ספורות לעצם הפ"קודה (פועלי אגו"י) קודה:

לסעיף 12 (ג): יש לתקן את הנוסח במקום שנאמר "לאותם שופטים", כדי להבהיר שאין הכוונה לשופטים הבריטיים.

לסעיף 17 (ב): מציע לתקן את הנוסח — המלה "רישומה" נותנת מקום לטעות.

כן מן הראוי לנסח אחרת סעיף 19: התחלת הסעיף "המסים והתשלומים מכל סוג שהוא אשר הגיעו וכו'" צורמת את האוזן.

ג. הודעות חברי המועצה לנוסח הכרות המדינה

א) היא מתעלמת מזכותנו היחידה לארץ-יש-ראל, המבוססת על ברית בין הבתרים שכרת ח' עם אברהם אבינו וההבטחות המרובות שנשנו בתורה, בנביאים ובכתובים.

ב) היא מתעלמת מהזכויות הגדולות של הישוב הישן, שהניח את היסוד לבנין הארץ תוך סבל וקרבתנות אין ספור ואהבת ציון אמיתית ונאמנה. שמר על הקשר הנצחי שבין העם המפורז והארץ השוממה. ההכרזה משכיחה את עלית הרמב"ן, תלמידי הגאון מוילנא והבעש"ט ומדגישה כי רק בדורות האחרונים שבו היהודים לארצם בהמונים.

ג) היא מתעלמת מאפיה המיוחד של ארצנו. ארץ הקודש והסגולה. שנועדה לעם ישראל לא רק לשם ביסוס מלכותו העצמאית, אלא בעיקר למען יחיה בה חיי קדושה וטהרה.

ד) היא נמנעת מלציין ולהזכיר בהגדרת אפיו של משטר מדינת-ישראל שיהיה מבוסס על חוקי תורתנו הקדושה, הכתובה והמסורה ויש-אף להגשים את מצוותיה ומשפטיה בכל שטחי החיים במדינת-ישראל.

ה) ולאחרונה, היא נמנעת מלהזכיר את שם השם, היהדות האלקי ישראל על שהגיענו לכך, על הנסים הגלויים שענינו חזו בימים האחרונים גים ולהביע את אמונתנו שאין לנו להישען אלא על אבינו שבשמים.

רבתי! עלי לציין שאם למרות כל הנ"ל חתמתי גם אני, נציגה של אגודת-ישראל, על הכרות מועצת העם, עשיתי זאת תוך הכרת האחריות הקשה והסכנה האופפת אותנו מכל עבר, כדי למנוע מאומות העולם לפרש את הסתייגותנו מתוכן וצורת הניסוח החילוני של ההכרזה כפי-לוג בתוך מחנה ישראל.

ש. מייקוניס: יש לי להעיר לכמה נקודות (קומוניסטים) שלדעתנו הן חסרות בתוך תעודת היסוד של מדינת-ישראל. קודם כל חושבים אנו שנעשה עוול למאנדאט ע"י זה שהוא תואר בצורה חד-צדדית, בצורה שאינה הולמת

ראש-הממשלה ד. בן-גוריון: חברים, שיש להם הערות בקשר להכרות המדינה, ישמיעו את דבריהם.

צ. סגל: חברי ד"ר ורדי כבר עמד במושב (הצה"ר) האחרון של מועצת העם על הסתייגותנו מן הפסיקה הבאה בהכרזה על הקמת מדינת-ישראל:

מדינת-ישראל תהא מוכנה לשתף פעולה עם המוסדות והנציגים של האומות המאוחדות בהגשמת החלטת העצרת מיום 29 בנובמבר 1947 ותפעל להקמת האחדות הכלכלית של ארץ-ישראל בשלמותה.

אנחנו עומדים על הסתייגותנו מפסיקה זו, היות ויש בה מעין רמז — אני מדגיש: רמז — של הסכמה לחלוקה. אנו מבקשים לפרסם את הסתייגותנו זו כפי שהובטח לנו ע"י ראש-הממשלה. השתתפותנו במושב האחרון של מועצת העם ובטכס החגיגי אינה מבטלת את גישת נציגינו במושב הועזים הציוני. אנחנו השתתפנו היות ולא רצינו להיבדל מן הכלל במאורע כה חשוב וכה חגיגי. אנחנו גם לא רצינו להחליש את הרושם של ליכוד ואיחוד מלא סביב הממלה הראשונה כלפי חוץ.

ראש הממשלה ד. בן-גוריון: פירסום פירושו שהעתונות רש"אית לפרסם את תוכן ההודעה.

מ. ד. לוונשטיין: רבתי, רואה אני לעצמי (אגודת-ישראל) כחובת מצפון למסור לידעיתכם ולהצהיר בפני עם ועדה את הערותי העקרוניות בקשר להכרות המדינה שחתמנו עליה שלשום:

תכנה וצורתה החילונית של הכרזה זו, המשת מגילת-יסוד למדינת-ישראל, פגעה קשה ברגשותי וברגשות היהדות החרדית מהטעמים הבאים:

עם כל החשיבות שבמגילת היסוד, המציעה על שוויון הזכויות של כל תושבי מדינת ישראל ללא הבדל לאום ודת. הרי בקשר לעובדיה הקיימת שיש לנו מיעוט ערבי גדול, צריך היה — יחד עם הזכויות האזרחיות — לציין גם את הזכות יות של הערבים כמיעוט לאומי למען האינטרסים שלנו. למען הידידות, למען השיתוף ולמען ההגשמה של היסוד האלמנטארי של כל מדינה דמוקרטית ביהם למיעוט לאומי.

צ. לוריא: נציגי מפלגת הפועלים המאוחדת (מפ"ם) אשר שיתפו עצמם בחתימה על מגילת ייסודה של המדינה, רואים צורך לציין, כי מעשה גדול זה של צדק היסטורי הוא פרי נצחונה של תנועת השיחרור הלאומית העברית, פרי מאמציה והישגיה החלוציים של תנועת הפועלים העברית, פרי היאבקותו של הישוב העברי עם מדכאיו והתגוננותו בפני תוקפיה, פרי העפלתם המתמדת והבלתי נרתעת של המוני עמנו מכל קצווי תבל לחופי המולדת, פרי התגברותו של עם ישראל על משטר השיע"בוד האימפריאליסטי של מעצמת המאנדאט ועל מזימות ההכשלה של הכוחות האימפריאליסטיים באמריקה, פרי תמיכתם הנאמנה של כוחות השלום והקידמה בעולם כולו עם ברית המועצות והרפובליקות הדמוקרטיות העממיות בראשן.

מפלגת הפועלים המאוחדת תוסיף ביתר עוז וביתר שאת למלא את תפקידה החלוצי במערכה — מערכת עם עובד ולוחם — ויחד עם זאת תשקוד על גיוס כולל של הציבור כולו להגנת מדינתנו בפני ההתקפה הזדונית של האויב, בפני הפולשים הפיאודאליים, בפני מכורי ניהם ועוזריהם האימפריאליסטיים והפאשיסטיים, הגלויים והסמויים; המפלגה תקפיד על חלוקה צודקת של חובות הציבור בהתגייסות, בשירותים ובמסים ותתבע בכל תוקף ממסדות המדינה לקיים משטר שיעקור כל גילוי של השתמטות וימנע את הטלת כל כובד המעמסה על שכמם של המוני העמלים ודלת-העם.

מפלגת הפועלים המאוחדת תילחם שכם אחד עם שאר הגורמים המתקדמים והדמוקראטיים

את תכנו האמיתי. אנו חושבים שכל הצרות אשר עברו על איי במשך שלושים השנים האחרונות וצורות הדיכוי הברוטאליות והגליות ביותר של שלוש השנים האחרונות הן תוצאה מהמאנדאט הבריטי.

המאנדאט הבריטי היה למעשה שלטון קולוניאלי, המבוסס על דיכוי פוליטי, כלכלי וצבאי של שני העמים בא"י. השלטון המאנדאטרי הזר עשה את הכל כדי לסכסך בין היהודים והערבים לפי העקרון האימפריאליסטי "הפרד ומשול" בשביל למנוע את עצמאותם הלאומית. השלטון המאנדאטרי היה ונשאר האחראי והמארגן העיקרי של המלחמה הנוכחית נגד הישוב היהודי ונגד ההחלטה ההיסטורית של עצרת האומות המאוחדות מה-29 בנובמבר 1947.

ישנה עוד נקודה אשר לפי דעתנו חסרה בת עודת היסוד הזאת; ההסברה ששמענו עליה מפי מר שרתוק, איננה עונה על שאלה זו. לדעתנו צריך היה להאמר שהמועצה מכריזה כי תראה בקיומם של צבא או בסיסים צבאיים בריטיים או אחרים בארץ ישראל לאחר הראשון באוגוסט 1948 התנקשות בעצמאותה ובריבונותה של מדינת ישראל.

חושבים אנו, שהדברים גלויים לעיני כל — מי היו ונשאו ידידינו בכל המלחמה הזאת, והעתיד הקרוב והרחוק יוכיח מי יהיו ידידינו בביצוע עצמאותנו. ועל כן צריך להצביע בת עודת היסוד על עזרת כוחות השלום והדמוקרטיה בעולם למפעל השיחרור הלאומי שלנו. את חסרונם של הדברים האלה חושבים אנו כפגם במגילת היסוד למדינת ישראל.

ועוד כמה דברים קטנים: כמה פעמים חוזר הענין של מדינה יהודית בלי "עצמאית". אני מבין שכוונת כולם היא לעצמאות של אמת, אבל בתקופה כזאת, כאשר האימפריאליזם כל כך מסלף את מושג העצמאות ורוצה להציג את עבר-הירדן ואת עיראק כמדינות עצמאיות, צריך להדגיש את הענין של מדינה יהודית עצמאית בלתי תלויה, כדי שיהיה ברור שאנו מתכוונים לעצמאות של אמת.

החברתית, את עצמאותו וחופש התאגדותו של מעמד הפועלים, את המלחמה נגד כוחות הריי-אקציה והקלריקאליזם התוקפני, ונגד כל גילוי של פאשיזם. מפלגת הפועלים המאוחדת תחתור להגשמת הסוציאליזם במדינת-ישראל.

הרב ק. כהנא: איני רוצה לגזול זמן בקריי- (פועלי אגו"י) את הצהרות, אומר רק מלה אחת. פסוק אחד: בגלל העובדה שההצעה למגילת היסוד הומצאה לנו במאוחר — לא ניתנה לנו, לפועלי אגודת ישראל שאיננו מיו-צנים בממשלה הזמנית, האפשרות לתהות על הנוסחה הראשונה של ההצהרה, וזה הביא לידי כך שהרבה דברים שאפשר היה לתקן בה לא תוקנו. אם חתמנו על ההצהרה הרי זה כדי להפגין את אחדות עם ישראל בתקופה זאת.

ראש-הממשלה ד. בן-גוריון: שמענו דברי ההודעות. דברים אלה לא באו להחליש את תקפה של האחדות היהודית אשר נתגלתה ביום ההכרזה על הקמת המדינה היהודית. אחדות זאת עומדת וקיימת. אדרבא: דווקא התגלות חילוקי-דעות בשאלות מדרגה שניה מוכיחה כמה מלוכד העם היהודי בעיקר — בהקמת המדינה וברצונו הנחרץ לקיים אותה ולהגן עליה. ליכוד זה קיים, והוא יהיה הרוח החיה שתפעם בציבור הנמצא פה, וגם בזה שעדיין איננו נמצא פה.

במדינה לעצמאות אמת של מדינת-ישראל. ומראשית צעדיה של המדינה תשמור עליה מכל משמר מפני תלותה המדינית, הצבאית או הכלכלית במעצמות האימפריאליסטיות ומפני כל נסיון של ניצולה למטרות אינטר-בנציוניסטיות; תהא מדינת-ישראל אכן פינה של שלום במזרח התיכון ובעולם כולו, תהא מדינתנו בעלת-ברית נאמנה לנושאי השלום, הקידמה והדמוקרטיה בקרב האומות המאוחדות.

מפלגת הפועלים המאוחדת תתיצב בראש המער-כה לברית אמת עם המוני העם הערבי בתוך מדינת-ישראל ומחוצה לה, לשוויון זכויות מלא בין כל אזרחי המדינה כיהודים כערבים, לטיי-פוח יחסי שיתוף ואחווה בין העם היהודי והעם הערבי בארץ-ישראל ובמזרח התיכון כולו, להעלאת כוחות השיחרור הסוציאלי בחברה הערבית, לחזית סוציאליסטית משותפת עם המוני הפועלים, הפלחים והאינטליגנציה המת-קדמת בתוכה; לשלמותה של ארץ-ישראל על יסודות של הסכם, אי-השתלטות ושוויון.

מפלגת הפועלים המאוחדת תעלה על ראש מאמציה את עיצוב דמותה הדמוקראטית-העממית של מדינת-ישראל, את פיתוח העיר והכפר להעלאת רמת החיים של כל התושבים ולקליטת העליה ההמונית, את התחיקה הסוציא-לית והריפורמה האגרארית כיסודות הקידמה

הישיבה ננעלה.

נספחות

הצעות פקודות שהובאו בפני המועצה

הצעת פקודת ייסוד השלטון

מס' 1 לשנת 1948

בתוקף הסמכות, שנקבעה למועצת-המדינה הזמנית של מדינת-ישראל במנשר שנתפרסם ביום ה' באייר תש"ח (14 במאי 1948), מחוקקת בזה מועצת-המדינה הזמנית לאמור: —

פרק ראשון: השלטון

ראש-הממשלה. חברי הממשלה הזמנית ייקראו שרים ויהיו אחראיים לאותם ענינים שייקבעו על ידי הממשלה הזמנית.

(ד) סמכויות הממשלה הזמנית מתחלקות בין חבריה כפי שיוחלט על ידי הממשלה הזמנית, בלתי אם העניק אחד החוקים סמכות מיוחדת לראש-הממשלה או לאחד משרי המדינה.

(ה) הרכב הממשלה הזמנית והחלטותיה בענין חלוקת הסמכויות בין חבריה יפורסמו בעתון הרשמי.

(ו) הממשלה הזמנית קובעת בעצמה את סדרי ישיבותיה ועבודתה.

מהל מחוזי

3. שטח המדינה יחולק למחוזות ולנפות. שר הפנים יתאר את גבולותיהם, יקרא שמות להם ויפקיד עליהם מושלי-מחוז וקציני-מחוז.

רשויות מקומיות

4. העיריות, המועצות המקומיות ושאר הרשויות המקומיות יוסיפו לפעול תוך תחומי שיפוטן ומסגרת סמכותן.

פרק שני: תקציב ומסים

מיסים וכו'

6. אין להטיל מיסים ממשלתיים שהחוק טרם התיר את הטלתם ואין להגדיל מיסים ממשלתיים מותרים, אלא על פי פקודה של מועצת-המדינה הזמנית.

מועצת-המדינה הזמנית

1. (א) מועצת-המדינה הזמנית מורכבת מה- אנשים הנקובים בשמותיהם בתוספת לפקודה זו.

נציגיהם של ערבים תושבי המדינה המכירים במדינת-ישראל ישותפו במועצה; אי-השתתפותם במועצה לא תגרע מסמכותה.

(ב) מועצת-המדינה הזמנית תקבע בעצמה את סדרי ישיבותיה ועבודתה.

הממשלה הזמנית

2. (א) הממשלה הזמנית מורכבת מהאנשים הנקובים בשמותיהם בתוספת לפקודה זו.

נציגיהם של הערבים תושבי המדינה המכירים במדינת-ישראל ישותפו בממשלה הזמנית. אי-השתתפותם בממשלה הזמנית לא תגרע מסמכותה.

(ב) הממשלה הזמנית תפעל על פי קווי המדיניות אשר יתוו על ידי מועצת-המדינה הזמנית, תוציא לפועל את החלטותיה ותמסור לה דין-וחשבון על פעולותיה.

(ג) אחד מחברי הממשלה הזמנית יהיה

תקציב

5. (א) תקציב הממשלה הזמנית ייקבע על ידי פקודה של מועצת-המדינה הזמנית.

(ב) מועצת-המדינה הזמנית אינה רשאית להגדיל את תקציב ההוצאות בכללו או פרט מפרטיו למעלה מן המוצע על ידי הממשלה הזמנית.

פרק שלישי: חקיקה

חוק, לשנותו, להפקיע זמנית את תקפו או להטיל בו תנאים, וכל תקנה-לשעת-חירום וכל צו שניתן על פיה יהיו כשרים אף אם תימצא בהם סתירה לכל חוק אחר.

(ג) תקנה-לשעת-חירום וכל צו שניתן על פיה, תקפם יפקע שלושה חדשים אחרי מתנם, בלתי אם הוארך תקפם קודם לכן על ידי פקודה של מועצת-המדינה הזמנית, או נתבטל ע"י פקודה של מועצת-המדינה הזמנית.

עתון רשמי

10. (א) כל פקודה תקבל תוקף ביום פרסומה בעתון הרשמי, בלתי אם נקבע בה כי תקבל תוקף בתאריך מוקדם או מאוחר ליום הפירסום. תאריך העתון הרשמי נחשב כתאריך הפירסום.

(ב) פירסומה של פקודה בעתון הרשמי ישמש ראיה חותכת כי אותה פקודה ניתנה ונחתמה כדין.

(ג) הוראות סעיף זה חלות גם על תקנות, תקנות-לשעת-חירום וצווים.

פקודות

7. (א) מועצת-המדינה הזמנית היא הרשות המחוקקת. החוקים ייקראו בשם "פקודות".

(ב) מועצת-המדינה הזמנית רשאית להעניק מסמכותה זו לממשלה הזמנית לשם חקיקה דחופה.

(ג) כל פקודה תיחתם על ידי ראש-הממשלה, שר-המשפטים ועל ידי השר או השרים הממונים על ביצוע הפקודה.

תקנות

8. כל שר רשאי להתקין תקנות לביצוע הפקודות אשר בתחום סמכותו. עד כמה שפקודות אלה מעניקות סמכות להתקין תקנות.

תקנות-לשעת-חירום

9. (א) הממשלה הזמנית יכולה למלא ידי ראש-הממשלה, או כל שר אחר שייקבע לכך, להתקין תקנות-לשעת-חירום ככל אשר ייראה לה לטובת הגנת המדינה, בטחון הציבור וקיום האספקה והשירותים החיוניים.

(ב) בתקנה-לשעת-חירום ניתן לתקן כל

פרק רביעי: המשפט

מלך בריטאניה או המחייבת עשית דבר על פי הוראותיו, בטלה בזה ומבוטלת.

(ג) כל סמכות שנתיחדה בחוק לשופטים, פקידים או אנשי משטרה מסויימים בגלל היותם בריטיים, תהיה נתונה מעתה לאותם שופטים, פקידים או אנשי משטרה בלי שיהיו בריטיים.

ביטול גזרות שונות

13. (א) כל יהודי שעלה בזמן מן הזמנים לארץ-ישראל, נחשב עולה חוקי מיום עלייתו לגבי כל דבר וענין.

(ב) שום פסק-דין שניתן על יסוד תקנות העברת קרקעות, 1940, לא ישמש מניעה לגבי הגשת תביעה חדשה באותו ענין.

המשפט הקיים

11. כל עוד לא ניתנו חוקים על ידי מועצת-המדינה הזמנית או על פיה, ועד כמה שהדבר עולה בד בבד עם חוקים אלה ועם השינויים הנובעים מתוך הקמת מדינת-ישראל ורשויותיה, יהא בתקפו המשפט שהיה קיים בארץ-ישראל ביום ה' באייר תשי"ח (14 במאי 1948).

ביטול התלות בבריטאניה

12. (א) כל זכות-יתר שניתנה בחוק לכתר הבריטי, לפקידים בריטיים, נתינים בריטיים — בטלה בזה ומבוטלת.

(ב) כל הוראה בחוק, המצריכה קבלת אישור או הסכמה של אחד ממוכרי המדינה של

העברת סמכויות

14. (א) כל סמכות שהיתה על פי החוק בידי מלך בריטאניה, או אחד ממזכירי המדינה שלו, וכן כל סמכות שהיתה על פי החוק בידי הנציב העליון, הנציב העליון במועצתו או ממשלת ארץ-ישראל, תהא מעתה נתונה לממשלה הזמנית, בלתי אם נמסרה באחד החוקים לידי מועצת-המדינה הזמנית.

(ב) כל סמכות, שהיתה על פי החוק בידי קונסולים בריטיים, פקידים קונסולאריים או פקידי ביקורת פאספורטים בריטיים, תהא מעתה נתונה לקונסולים, ולפקידים שית-מנו לשם כך ע"י השר לעניני חוץ.

התאמות חוק נוספות

15. (א) כל מקום בו נאמר בחוק "פלשתינה (א"י)" ייקרא מעתה "ישראל".

(ב) כל הוראה בחוק הדורשת את השימוש בשפה האנגלית בטלה.

נוסח מוסמך

16. (א) שר-המשפטים רשאי להוציא נוסח עברי חדש של כל חוק שהיה קיים בארץ-ישראל ביום ה' באייר תשי"ח (14 במאי 1948) ואשר עודנו בר תוקף במדינה.

(ב) נוסח זה יכיל את כל השינויים הנוב-עים מתוך הקמת מדינת-ישראל ורשויותיה, ועם פירסומו בעתון הרשמי לא יהיה עוד תוקף לכל נוסח אחר של אותו החוק.

פרק חמישי: הוראות מעבר

חברות וכו'

17. (א) כל חברה, שותפות ואגודה שיתופית שהיתה, ביום ה' באייר תשי"ח (14 במאי 1948), רשומה בארץ-ישראל, ואשר היה לה אותו יום משרד רשום או מקום עסקים בשטח המדינה, תיחשב מעתה כרשומה במדינה.

(ב) כל חברה, שותפות, אגודה שיתופית שהיתה, ביום ה' באייר תשי"ח (14 במאי 1948), רשומה בארץ-ישראל ואשר לא היה לה אותו יום משרד רשום או מקום עסקים בשטח המדינה, תהיה רשאית לבקש את רישומה במדינה בלי תשלום מיסים תוך שלושה חדשים מיום פירסום פקודה זו.

(ג) סעיף זה חל — בשינויים הדרושים — גם על אגודות לפי חוק האגודות העותומני ושמות מסחר רשומים, וכן על אניות רשומות. שר המשפטים יתקין תקנות לביצוע סעיף זה.

קיום צחים וכו'

18. (א) כל צו, הוראה, הודעה, דרישה, תעודה, ומינוי, מסמך הרשאה, רשיון, פטנט, סימן אמצאה, סימן מסחר וכל זכות וזכיון אחר,

וכן כל חוב, חובה, חיוב, עונש או החרמה שניתנו או הוטלו על ידי ממשלת ארץ-ישראל, רשויותיה או פקידיה, הנציב העל-יון והנציב העליון במועצתו והיו, ביום ה' באייר תשי"ח (14 במאי 1948), בעלי תוקף בשטח המדינה, יישארו בתקפם כל עוד לא ישונו, יתוקנו או יבוטלו, בלתי אם נקבעה הוראה אחרת בפקודה זו או כל פקודה אחרת.

תשלום מיסים וכו'

19. המסים והתשלומים מכל סוג שהוא אשר הגיעו ביום ה' באייר תשי"ח (14 במאי 1948), לממשלת ארץ-ישראל, ישולמו לממ"שלה הזמנית.

השר המבצע

20 שר-המשפטים ממונה על בצוע פקודה זו.

שם קצר

21. פקודה זו תקרא "פקודת ייסוד השלטון, 1948".

22. פקודה זו תפורש כאילו קיבלה תוקף ביום ה' באייר תשי"ח (14 במאי 1948).

המחיר 75 מיל

המו"ל : המדפיס הממשלתי. נדפס ברשות הממשלה הזמנית באהדפוס החדשי. רח' רענן 22 ת"א.